

ПЕДАГОГІКА ЗДОРОВ'Я

Збірник наукових праць

Зінченко Н.О.

Українська медична стоматологічна академія
(м. Полтава)

ЗДОРОВ'Я ЯК ОНТОЛОГІЧНА ЦІННІСТЬ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ

Людство сьогодні існує в ситуації постійних ризиків та загроз (як усвідомлених, так і неусвідомлених), причиною цього є не лише глобальні проблеми, на які прийнято списувати всі негаразди та прорахунки політиків та економістів, але й постійно зростаючий ризик екологічних, військових терористичних загроз.

Світовий розвиток другої половини ХХ ст. характеризується зростаючим впливом науково-технічного прогресу на всі сфери господарської діяльності. Прискорений розвиток виробничих сил і глобальні масштаби технічного прогресу, за відсутності досконалого механізму управління ними, можуть привести до незворотних негативних наслідків. Зокрема, все більше зростає нерівномірність в економічному розвитку країн світу, збільшується розрив між рівнями матеріальної та духовної культури людства, а погіршення екології може поставити питання існування життя на Землі» [1, с 40].

Не дивно, що у таких умовах зростає ризик втрати не лише здоров'я, а й життя, оскільки жодна людина не може вважати себе застрахованою від випадкової зустрічі з неадекватним озброєним індивідом чи від екологічного або військового катаклізму. Проте людство протягом своєї історії доклало значних зусиль для того, щоб змінити умови свого існування, за що отримує тепер своєрідну відплату.

Як зауважує С. Внучко, «людство протягом своєї історії розвивалося «ушир», освоюючи нові простори, землі, росло населення, кількість освоєних земель, населених пунктів і країн. Концепція його розвитку будувалася на можливості «безперервної експансії», якій не буде кінця. Однак до кінця минулого століття стало ясно, що основні показники світового розвитку починають підбиратися до бар'єра, подолання якого може стати катастрофічним для світової цивілізації» [2, с 20].

Окремою темою має бути обговорена проблема якості води та їжі, яку вживає більшість населення Землі, адже лише невелика частина людей можуть дозволити собі споживати екологічно чисті продукти. Населення планети зростає, збільшується кількість людей, які голодують, або ж харчуються доволі бідно, тому для них питання якості продуктів є другорядним, головне, щоб ці продукти взагалі були. При цьому постійно потрібно пам'ятати, що сподіватися на дійсно екологічно чисті продукти та воду як мінімум наївно, враховуючи рівень забруднення водних та ґрунтових ресурсів нашої планети. Спостерігається стрімке зменшення запасів органічних видів палива, які видобуваються з надр Землі, на тлі їх зростаючого споживання; загроза порушення балансу між біологічними можливостями Землі і потребами людства в біосфері у контексті зміни демографічної структури світу; наростаюча нерівність між людьми і країнами на Землі; обмежений доступ до питної води тощо[3].

Неабиякою проблемою є зміна клімату, внаслідок чого знижується врожайність сільськогосподарських культур у багатьох країнах. Це виклик для сільського господарства, яке має більш ефективно використовувати вже досить обмежену ресурсну базу з метою нагодувати все більшу кількість людей.

Поряд із глобальним масштабом такі проблеми органічно об'єднують між собою їхній іманентний зв'язок із людиною, її життям та розвитком, сьогоденням і майбуттям. Саме людина є джерелом усіх цих проблем. Але це лише один аспект їхнього зв'язку. Другий полягає в тому, що людина водночас є і фокусом усіх проблем цього класу, тобто точкою перетину всіх можливих променів глобальної проблематики: всі вони так чи так замикаються на людині» [4, с 117]

Стрімкий розвиток наукових та інформаційних технологій суттєво змінили не лише характер та умови праці, але й ритм та образ життя людини, адже рухова активність поступається місцем шаленим навантаженням на психіку та емоційний стан сучасної людини, а за покращення побутових умов та великий потік інформації, яка буквально полонила індивіда, останньому доводиться платити страшну ціну - погіршення стану здоров'я (як фізичного так і психічного).

Життя змінюється, тому людина ХХІ століття змушена постійно адаптуватися до соціальних, природних та екзистенційних змін та усвідомлювати, що здоров'я - це найбільша онтологічна цінність, здатність людини до оптимального фізіологічного, психічного і соціально-емоційного функціонування. Саме тому варто погодитися з думкою Т. Семігіної, яка зауважує, що «до вагомих проблем охорони здоров'я на нинішньому етапі можна віднести: смертність від новоутворень та серцево-судинних захворювань; потребу у довготерміновому догляді за людьми, які мають проблеми психічного здоров'я, і людьми похилого віку, що зумовлює значне економічне навантаження; демографічні диспропорції (постаріння населення у постіндустріальних суспільствах і високий рівень народжуваності у країнах із низьким рівнем соціально-економічного розвитку)» [4, с 117]

Сучасний світ - це топос міста, адже основна частина населення Землі прагне жити у містах, наслідком чого стає виникнення так званого «стресу міста». Як зауважує Л. Шеремет, причиною стресу стає розвиток технократичної культури, необхідність для індивіда декілька разів за життя «перенавчатися», щоб не відстати від життя, але для багатьох людей ще спрацьовує стереотип про те, що освіта, яку отримав замолоду має стати «годувальницею» на все життя [5].

Для України проблеми здоров'я, здорового способу життя різних соціально-демографічних груп, а особливо молоді, набули гостроти в зв'язку з соціальними змінами, що відбуваються в країні, різким зниженням рівня життя, а також в силу необхідності запобігання деградації нації, забезпечення турботи про молоде покоління та пошуку внутрішніх резервів підтримки здоров'я, так як вплив економічних, соціально-політичних чинників послабшав. У цих умовах здоров'я перестає бути тільки особистою справою людини, воно стає проблемою життя та смерті етносу, соціуму в цілому [5, с 162].

На жаль, в Україні спостерігається тенденція ускладнення умов доступу населення до одержання медичної допомоги взагалі, а про якісну медичну допомогу більшість населення країни вже навіть не мріє, спостерігається незадовільний стан медичних закладів на тлі надзвичайно низьких прибутків більшості населення. Результатом перерахованих причин є збільшення смертності працездатного населення, інвалідність, збільшення кількості народжених інвалідів із дитинства, дитячої смертності, кількості хронічно хворих, стрімке збільшення випадків психічних та розумових розладів.

Вихід із вищезазначеної ситуації дуже складний, оскільки необхідно змінити не лише соціальні умови існування людини, а й її світоглядні установки, сформувані нову систему ціннісних орієнтацій, головною серед яких має стати не матеріальне благополуччя та соціальний престиж, а цінність здоров'я, мобілізація ресурсів організму та практичних і матеріальних ресурсів на забезпечення здорового та активного способу життя. Проте, попри складність зазначеного шляху, він необхідний і для збереження життя окремої людини, і людства в цілому.

Література

1. Безрукова Н.М. Сучасні проблеми глобальної економіки // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. - №6 (51), Ч.2. – 2001. – С. 39-42.
2. Внучко С.М. Глобальні проблеми сучасності: причини виникнення та шляхи їх розв'язання // Політологія. – Вип. 216. – Том 228. – С. 18-22.
3. Радзівська С. Глобальні економічні процеси та Україна // Міжнародна економічна політика. – 2014. - №1 (20). – С. 80-104.
4. Семігіна Т. Охорона здоров'я у глобальному та європейському порядку денному // Політичний менеджмент. – 2012. - №1/2. – С. 112-120.
5. Шеремет Л.А. Соціальна цінність спорту та здоров'я людини // Практична філософія. – 2015. - №3. – С. 161-169.